

רעיונות מקוריים לדרשות שבועיות לשלוחים

יצא לאור בתאריך:
כג' אדר א' ה'תשע"ו

פרשת כי ויקהל

כותרת

סדר בעדיפויות

פרוייקט בחסות "משרד השלוחים"

הדברים על אחריות הכותב בלבד

כי תישא

סדר בעדיפויות

תקופת הבחירות בארצות-הברית בעיצומה, והיא מפתיעה ומרתקת בכל פעם מחדש. אצל יהודים, בחירות אף-פעם אינן עוברות בשקט. תקופת הבחירות תמיד מייצרת חדשות מעניינות. בתקופה שקדמה לבחירות האחרונות בישראל. סופר ידוע אמר שצריך להיפטר מ"אותו קומץ של אנשים לא-ישרים ששולטים במדינה". הוא מנה בפירוט למי הוא מתכוון. מרוב שיחו וכעסו, הוא הכליל עם הגנבים ושוודדי הקופה הציבורית גם את מנשקי המזוזות ואלו המשתטחים על קברי הצדיקים. ולא נחה דעתו, עד שהגדיר את כולם יחד "עשבים שוטים". סערה גדולה קמה בישראל. אנשי ציבור רבים גינו את דבריו ויצאו נגדו בחריפות. הכיצד הוא מעז לזלזל באמונה של יהודים מדורי דורות, שמנשקים מזוזות ומשתטחים על קברי צדיקים. שוב התעורר הוויכוח הישן בישראל, בין המסורתיים יותר למסורתיים פחות. הכול מסכימים שצריך דת בישראל, ואני מתאר לעצמי שגם אותו סופר בעצמו יש לו מזוזה בפתח ביתו, וגם הוא נשא אישה כדת משה וישראל. הוויכוח הוא מה העיקר ומה הטפל; על מה צריך לשים את הדגש. האם הדגש הוא על "מדינת תל-אביב", וישנה 'שמורת טבע' קדושה בשם ירושלים, או שעיר הבירה של ישראל היא ירושלים, והיא העיקר דווקא.

*

המחשבות האלו מובילות אותנו לפרשת השבוע, 'ויקהל'. שעוסקת בבניין המשכן על כל פרטיו ופרטי פרטיו. התורה מתארת על פני יותר ממאתיים פסוקים את בניין המשכן. אבל לפני שמשנה מורה לבני-ישראל כיצד לבנות את המשכן, הוא מקדים ואומר: "ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהי לכם קודש שבת שבתון לה".

נשאלת השאלה: מדוע חוזר משה שוב על הדיבר הרביעי בעשרת הדיברות אותה עם ישראל שמע כבר בסיני. הלוא כבר נצטוו על השבת. אומר רש"י: "הקדים להם אזהרת שבת לציווי מלאכת המשכן לומר שאינו דוחה את השבת" (שמות ל"ה, ב). עם ישראל כבר ידע בהר סיני שאסור לעשות מלאכות בשבת, אך מכיוון שיש ציווי מיוחד לבנות את המשכן לה', היה מקום לטעות

שהמצווה הזו דוחה את השבת. לכן משה הקדים את שמירת השבת לפני מלאכת המשכן, כדי להדגיש שבניין המשכן אינו דוחה את השבת.

כידוע, אין זו הפעם הראשונה שמוזכר בתורה בניין המשכן. כל הסיפור כבר נאמר בעבר, בפרשות תרומה ותצווה, אלא ששם מופיעות ההוראות המקדימות של הקב"ה למשה כיצד לבנות את המשכן, ואילו כעת התורה חוזרת ומספרת כיצד משה העביר את ההוראות האלו לעם ישראל וכיצד יישמו אותן בפועל.

גם בפרשת תצווה, כשה' ציווה את משה על בניין המשכן, הוא הזכיר את מצוות השבת וכמעט באותן מילים: "ששת ימים יַעֲשֶׂה מְלָאכָה, וביום השביעי שבת שבתון קדש לה". ורש"י מפרש גם שם: "ואתה, אף-על-פי שהפקדתיך לצוותם על מלאכת המשכן, אל יִקַּל בעיניך לדחות את השבת מפני אותה מלאכה" (שמות ל"א, י"ג).

מעניין, שבפרשת ויקהל משה הקדים את הציווי של שבת למלאכת המשכן, ואילו בפרשות תרומה ותצווה הקב"ה הקדים את כל מלאכת המשכן ורק בפרשת כי-תשא, אחרי 230 פסוקים בערך, הזכיר את הציווי של שמירת השבת.

נשאלת אפוא השאלה, מדוע שינה משה את הסדר שבו הקב"ה אמר את הדברים, וקודם הזכיר את השבת ורק לאחר-מכן את מלאכת המשכן? (ראה לקו"ש חלק י"א ע' 159).

דיון מעניין בגמרא עוסק באדם שנתקע במדבר או באי מסויים, ואינו זוכר מתי שבת. למשל, אדם נסע לטיול לקצה נידח בעולם, שבו אין אפילו קווי טלפון, והטלפון האלחוטי שלו שבק חיים. הלה בדיוק חגג באותו לילה ושתה כמה כוסות 'לחיים', וזה גרם לו לישון זמן רב, וכשהתעורר סוף סוף הוא לא זכר איזה יום זה, האם חמישי או שישי, ואין לו שום דרך לברר זאת. בימינו נדיר שיקרה מקרה כזה, אבל לפני חמש-מאות או אלף שנים, זה בהחלט יכול היה לקרות.

נשאלת השאלה, מה הוא אמור לעשות בנוגע לשבת? הוא הרי לא יודע איזה יום היום; אם עתה הוא יום שישי בערב, עליו לקבל את השבת, ואם חמישי – עליו להמתין עד למחר בערב כדי לקבל את השבת. הגמרא (שבת ס"ט, ב) דנה בבעיה הזו: "אמר רב הונא: היה מהלך במדבר ואינו יודע אימתי שבת, מונה שישה ימים ומשמר יום אחד".

הפתרון של רב הונא הוא שעל האדם ליצור לעצמו שבת משלו. הוא רואה את היום שבו נולד אצלו הספק כיום ראשון, וסופר שישה ימים. את היום השביעי הוא עושה שבת. "חייא בר רב

אומר: משמר יום אחד ומונה ששה". הוא סובר שעליו לשמור את השבת מיד ביום הראשון שבו נפל הספק. ולמחרת מתחיל את השבוע מיום ראשון.

ממשיכה הגמרא וחותרת להבין את הרציונל שמאחורי המחלוקת: "מר סבר כברייתו של עולם, ומר סבר כאדם הראשון", רב הונא סובר שצריך לנהוג כמו הקב"ה, שברא את העולם בשישה ימי חול ורק אח"כ נח בהגיע היום השביעי. לכן, מי שטועה צריך לנהוג כך ולהתחיל את השבוע מיום הראשון. רב חייא, לעומת זאת, סובר שצריך לנהוג כאדם הראשון. האדם נברא ביום השישי, וישר נכנס לשבת. רק אחר-כך התחיל שבוע מיום ראשון. אותו הדבר עלינו להתחיל את השבוע בשבת, ורק אחר-כך לספור את ימי החול (ראה תורת-מנחם חלק מח עמ' 277).

ולכן, בסיפור המשכן, הקב"ה מצווה על בנייתו בששת ימי השבוע, ורק אחר-כך הוא מזכיר את השבת. ואילו משה, לעומת זאת, הולך בעקבות אדם הראשון. קודם כל הוא מזכיר את השבת, ורק אחר-כך מצווה אותם על בניין המשכן.

הדיון המהותי הוא, בעצם, מה חשוב יותר; הכול מסכימים שיש קודש ויש חול. השאלה מה בא קודם. למשל, אדם מרוויח אלף דולרים. עליו להפריש מזה מעשׂר לצדקה. אפשרות אחת, שקודם ישתמש לצרכיו האישיים בתשע-מאות הדולרים ששייכים לו, ואת המאה הנותרים יתרום לצדקה, או שתחילה יפריש את מאה הדולרים לצדקה, ורק אחר כך ישתמש ויהנה בכסף שנותר בידי. מהי הדרך הנכונה? הכול יסכימו שדבר ראשון עליו לתרום את מאה הדולרים לצדקה. ומדוע? מהסיבה הפשוטה; מי יודע מה יהיה מצבו הפיננסי אחרי שיבזבז את תשע-מאות הדולרים? האם תהיה לו אפשרות גם אז לקיים את המצווה? לכן עדיף שייתן מיד את הכסף לצדקה, כל זמן שזה ברשותו.

ואילו הקב"ה, שיש לו שליטה על העתיד, הוא יכול להרשות לעצמו לפתוח בשישה ימי מלאכה ולסיים בשבת. אך בשר ודם, שאין לו שליטה על העתיד, אסור לו לדחות את המצווה לזמן מאוחר יותר, משום שהוא לא יודע מה צופן לו העתיד.

הוויכוח הזה קיים בכל נושא יהודי. למשל, בבתי ספר יהודיים מלמדים כמה שעות ביום לימוד קודש, וביתר הזמן לימוד חול. נשאלת השאלה, מה קודם? יש שיאמרו שאין זה משנה, העיקר שיש שעות שמוקדשות ללימודי קודש. הרבי טען בתוקף שאת לימודי הקודש צריך לעשות מיד בתחילת היום, כי זה מה שחשוב, ואחר-כך אפשר ללמוד לימודי חול (ראה לקו"ש ח"ב ע' 327).

הדילמה הקבועה – מה קודם למה – האם קודם סופרים שישה ימי חולין ורק אחר-כך שומרים את השבת, או שמתחילים עם השבת, שהיא יום קדוש, ורק אחר-כך יורדים לתוך ימי החול. האם מלאכת המשכן קודמת לשבת, או שהשבת קודמת למלאכת המשכן. משה רבינו לימד אותנו בפרשת השבוע, ששבת קודמת לכול. יהודי מתחיל את סדר היום שלו בתפילה, שזה החלק השבתי שבתוך ימי החול עצמם. ברוח זו, הוא נותן קודם צדקה ורק אחר-כך משתמש בשארית כספו לצרכיו.

וכאשר נקדים את צרכיו של הקב"ה לצרכים שלנו, הרי שגם הקב"ה יפעל במידה-כנגד-מידה, ויקדים את צרכינו לצרכיו, ויעניק לנו בני, חייא ומזוני רוויחי.